

L'estada a Cervera del vitraller Colí de Maraya (1404-1429)*

Josep M. Llobet i Portella

Acadèmic corresponent. UNED, Centre de Cervera. jllibet@cervera.uned.es

La ciutat de Cervera és una població carregada d'història que es materialitza en un abundant patrimoni artístic que, si no és administrat d'una forma intel·ligent, pot aixafar la ciutat com una llosa de plom. En canvi, si tot aquest conjunt d'edificis que ens han transmès els nostres avantpassats, conjuntament amb el seu admirable i, moltes vegades, singular contingut, són rehabilitats i adaptats als nostres temps i se'n fa un ús racional, constituïran, sens dubte, una riquesa artística que atraurà els visitants, donarà renom i celebritat a la nostra ciutat i omplirà de legítim orgull els cerverins, tal com han desitjat les nostres autoritats municipals al llarg dels segles.

El tema de la meua intervenció és comentar, encara que breument, un dels episodis de la història local que va donar lloc a la fabricació d'uns objectes artístics que, malgrat la seva fragilitat, han pogut sobreviure als avatars del pas del temps i mostrar, en el dia d'avui, després de ser recentment restaurats, una bellesa que causa admiració al visitant que els contempla. Em refereixo a l'estada a Cervera d'un hàbil vitraller o mestre de vidrieres francès anomenat Colí de Maraya, que va treballar a la població durant els primers decennis del segle XV i va realitzar vitralls per a l'església parroquial de Santa Maria.¹

Durant el quart de segle que el mestre Colí de Maraya romangué a Cervera, desenvolupà a les vidrieres de l'església de Santa Maria un interessant programa iconogràfic que contenia, bàsicament, els principals episodis de la vida de Crist i que tenia com a finalitat, junt amb les claus de volta, els retaules, les imatges i les pintures, allisonar pietosament els fidels que entressin al temple cerverí.

Aquesta estada de Colí de Maraya a Cervera coincidí, en el temps, amb el període comprès entre l'any 1401 i el 1423, en què Pere Perull, un dels mestres de l'obra de l'església de Santa Maria, edificà el tram del temple situat a continuació del creuer en direcció oposada a l'absis. A un costat d'aquest nou espai construït, hi havia ubicada la capella de Sant Nicolau, propietat de la comunitat de preveres, i, a l'altre costat, el portal septentrional de l'església.

L'any 1404 o poc abans, va fer una vidriera indeterminada que potser era una de tres compartiments que mostrava l'Anunciació, el Naixe-

Foto 1, 2, 3 i 4

Vitralls del presbiteri de Santa Maria que contenen fragments de l'obra de Colí de Maraya.
Fotografia: Parròquia de Cervera.

2

ment de Jesús i l'Epifania. Durant els deu anys següents elaborà quatre vidrieres més. Una mostrava la Presentació de Jesús al temple, l'Entrada a Jerusalem i el Sant Sopar; una altra contenia la Captura, la Flagel·lació i la Crucifixió; en la tercera s'hi podia veure el Descens als inferns, la Resurrecció i l'Aparició a santa Maria Magdalena i els temes de la quarta eren l'Aparició a sant Tomàs, l'Ascensió i la Pentecosta.

Entre els anys 1414 i 1419 féu dues vidrieres més: una, que era rodona, sobre el portal septentrional de l'església i una altra, que possiblement estava dedicada a l'Assumpció de la Verge Maria, al costat de la capella de Sant Nicolau.

Finalment, al llarg dels anys vint d'aquell segle quinze, fabricà les sis vidrieres de les capelles de la girola de l'església i tres vidrieres més de les quals desconexim el seu contingut i la seva ubicació dins de l'església de Santa Maria. D'altra banda, les fonts documentals ens informen que Colí de Maraya, durant el temps que romangué a Cervera, féu unes pintures als orgues d'aquesta església.

Durant la llarga estada de Colí de Maraya a Cervera, segurament s'hostatjà a casa de Nicolau de Sant Amanç, un cirurgià que era fill de Joan de Sant Amanç, el qual havia treballat junt amb Colí de Maraya. Aquest allotjament es pot deduir del reconeixement d'un deute de dotze mitgeres de forment al mercader cerverí Guillem Esbert que féu Colí de Maraya, l'any 1420, juntament amb Nicolau de Sant Amanç i la seva esposa Margarida. A més, a l'inventari dels béns de Nicolau de Sant Amanç fet l'any 1454, després de la seva mort, hom esmenta els objectes següents: quatre vidrieres encastades amb guix, una caixa plana plena de ferramenta de fer vidrieres i una altra caixa plana plena de vidrieres. Sembla evident que la ferramenta de fer vidrieres només podia haver estat usada o bé pel pare de Nicolau de Sant Amanç o bé pel propi Colí de Maraya, o, potser, per tots dos mestres quan anaven junts.

Colí de Maraya procedia de la població francesa anomenada actualment Maraye-en-Othe, situada al departament de l'Aube, del districte de Troyes. És esmentat, l'any 1391, juntament amb Joan de Sant Amanç, que sembla que també era francès, com a resident a Barcelona. L'any següent, tots dos mestres es comprometien a construir els vitralls dels tres óculs de la seu de Lleida. Durant els primers anys del segle XV, Colí de Maraya contractà la fabricació de quatre vitralls per a les finestres del Saló de Cent de Barcelona i d'alguns altres per a la seu d'aquesta ciutat. Sabem, també, que entre 1410 i 1412 el mestre vitraller elaborà algunes vidrieres per a l'església de Santa Coloma de Queralt.

De totes les vidrieres elaborades per Colí de Maraya, algunes de l'església cerverina de Santa Maria han tingut el singular privilegi de poder arribar als nostres dies. Avui, sis-cents anys després, novament restaurades, són objecte d'admiració de tots nosaltres i testimoni perenne de l'extraordinària habilitat d'aquell artista que un dia fou acollit i satisfet dels seus treballs per unes autoritats municipals que, tot i haver d'atendre les necessitats materials que tenien els cerverins en aquell temps, van ser capaços, també, de procurar que els habitants de la població i els forasters que hi arribessin poguessin gaudir de la bellesa incomparable que ocasionaven els raigs de llum quan travessaven les intenses tonalitats blaves i vermelles que tenyien els vitralls sorgits de la mà de l'hàbil mestre Colí de Maraya.

Resum dels documents

1404

Colí de Maraya reconeix haver rebut 100 florins que són l'import d'una vidriera que féu a l'església de Santa Maria de Cervera.

1412

Colí de Maraya reconeix haver rebut 27 lliures i 10 sous que són l'import d'una vidriera que féu a l'església de Santa Maria de Cervera, la qual conté les tres històries següents: la Captura, la Flagel·lació i la Crucifixió de Jesucrist.

1413

Colí de Maraya reconeix haver rebut 550 sous que són l'import d'una vidriera que féu a l'església de Santa Maria de Cervera, la qual conté les tres històries següents: la Presentació de Jesús al temple, l'Entrada a Jerusalem i el Sant Sopar.

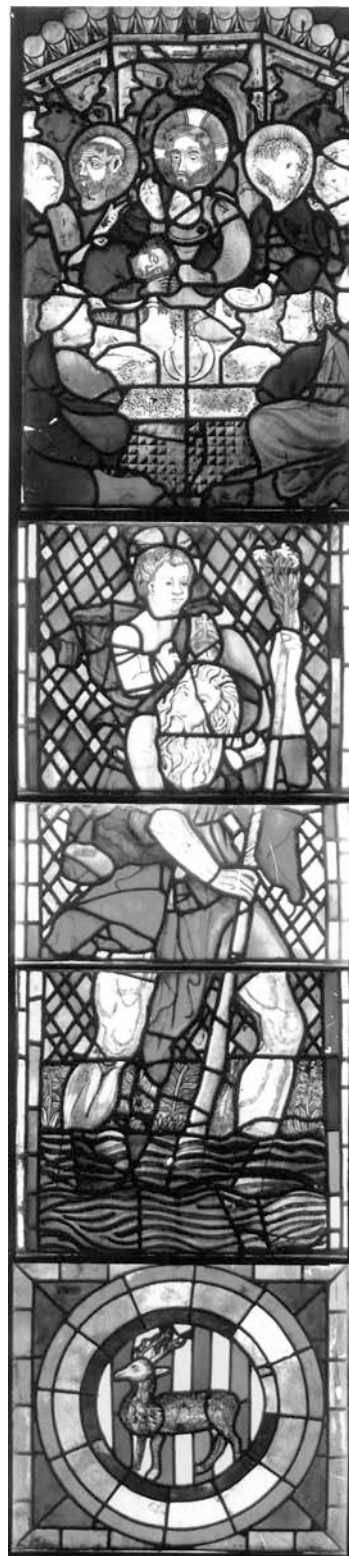
1414

Colí de Maraya reconeix haver rebut 550 sous que són l'import d'una vidriera que féu a l'església de Santa Maria de Cervera, la qual conté les tres històries següents: el Descens als inferns, la Resurrecció i l'Aparició a santa Maria Magdalena.

Colí de Maraya reconeix haver rebut 27 lliures i deu sous que són l'import d'una vidriera que féu a l'església de Santa Maria de Cervera, la qual conté les tres històries següents: la Pentecosta, l'Ascensió i l'Aparició a sant Tomàs.

1415

Colí de Maraya reconeix haver rebut 9 lliures que són l'import dels treballs de posar els guarniments en dues vidrieres de l'església de

Santa Maria de Cervera i de les pintures que féu als orgues d'aquesta església.

1416

Colí de Maraya reconeix haver rebut 550 sous que són l'import de la vidriera rodona i el seu filat que féu sobre el portal septentrional de l'església de Santa Maria de Cervera.

1419

Colí de Maraya reconeix haver rebut 50 florins que són l'import d'una vidriera, situada prop d'una altra anomenada «dels preveres», que féu a l'església de Santa Maria de Cervera.

Colí de Maraya reconeix haver rebut 55 sous que són l'import del filat que féu a la vidriera de l'Assumpció de la Verge Maria de l'església de Santa Maria de Cervera.

Colí de Maraya és nomenat procurador per Nicolau de Sant Amanç, cirurgià, de Cervera, i Margarida, esposa seva.

1420

Colí de Maraya nomena procurador seu Lluís Borrassà, pintor de Barcelona.

Colí de Maraya reconeix, juntament amb Nicolau de Sant Amanç i Margarida, esposa seva, deure l'import de dotze mitgeres de forment a Guillem Esbert, mercader, de Cervera.

1423

Colí de Maraya reconeix haver rebut 33 lliures, 9 sous i 10 diners que són una part de l'import de les sis vidrieres que féu a la «cliroylla o cluela» de l'església de Santa Maria de Cervera.

1424

El consell de la vila de Cervera, atesa la súplica presentada per mestre Colí de Maraya, acorda que els obrers de l'església de Santa Maria d'aquesta població li facin fer prestament les vidrieres i examinin les altres coses que exposa a l'escrit.

1426

El consell de la vila de Cervera, atès que mestre Colí de Maraya té necessitat de vidre per fer tres vidrieres a l'església de Santa Maria d'aquesta població, acorda que, si el mestre no té diners de l'obra de l'església esmentada, els obrers els hi bestreguin.

El consell de la vila de Cervera acorda que sigui comprovat que no es deu res a mestre Colí de Maraya.

Possible programa iconogràfic dissenyat per Colí de Maraya per als vitralls de les finestres del presbiteri de l'església de Santa Maria de Cervera.

L'Epifania	El Sant Sopar	La Crucifixió	L'Aparició a Maria Magdalena	La Pentecosta
EL Naixement de Jesús	L'Entrada a Jerusalem	La Flagel·lació	La Resurrecció	L'Ascensió
L'Anunciació	La Presentació de Jesús al temple	La Captura	El Descens als inferns	L'Aparició a Sant Tomàs

NOTES

* Aquest article correspon a la conferència pronunciada per l'autor durant la visita a la ciutat de Cervera que feren el 18 de juny del 2008 els membres de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.

1. Si bé el Dr. Duran i Sanpere ja coneixia algunes dades sobre els treballs cerverins de Colí de Maraya, avui disposem de la transcripció documental dels textos conservats que ens poden informar de la tasca a Cervera d'aquest prestigiós mestre francès. Aquesta informació ha estat el fruit dels treballs de localització documental i transcripció que ens va encarregar l'Institut d'Estudis Catalans l'any 2000 per tal d'editar el volum V del *Corpus Vitrearum Medii Aevi* que ha de contenir els estudis sobre els vitralls de la catedral de la Seu d'Urgell i de l'església de Santa Maria de Cervera, alguns dels quals han estat redactats pel senyor Joan Vila-Grau, membre de l'Acadèmia, i la historiadora de l'art lleidatana Esther Balasch. Treballs que van donar com a resultat la localització i transcripció de 116 documents sobre vidrieres cerverines, 43 dels quals corresponen a l'Edat mitjana.